

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

Glasilo za kmetijstvo in deželno kulturo.

Izdaja

c. kr. kmetijska družba štajerska.

Nemški uredjuje generalni tajnik
ces. svetovalec **Friderik Müller.**

Na slovensko prelaga
nadučitelj **Jožef Mešiček** v Sevnici.

Vsebina: Iz državnoželezniškega sveta. — Poročilo o prvem mejnarodnem shodu za streljanje proti toči v Casale Monferrato (Piemont). — Seja stalnega odbora Avstrijske centrale v obrambo poljedelskih in gozdarskih interesov ob sklepanju trgovinskih pogodb. — Razne reči: O jesenskem delu pri sadnem drevju. K izvozu sadja. Umno izpodrezavanje medu iz slamnatega ulja. — Krvava uš. — Objave o prometu. — Uradne vesti. — Tržna poročila.

Iz državnoželezniškega sveta.

Zastopnik c. kr. kmetijske družbe štajerske gospod dr. Henrik Reicher stavil je nastopne predloge in jih tako-le utemeljil:

I.

Državnoželezniški svet naj sklene:

C. kr. železniško ministerstvo se naprosi, naj poskrbi za tako izdatno pomnožbo vozov, da bo ob času sadne trgatve mogoče naglo prevažati sadje.

Dokler pa lastno vozovje ne zadostuje, da ob času sadne trgatve večji potrebi vozov ne more ustrezati, se c. kr. železniško ministerstvo naprosi, pravočasno poskrbeti, da se ob času, ki se dá natančno naprej določiti, večji potrebi vozov odpomore z izposojenimi vozovi, da se sadje ne bo pokvarilo, kakor se je to zgodilo letos.

C. kr. železniško ministerstvo se dalje zaprosi, naj poskrbi za to, da se bodo transporti sadja na prehodnih postajah hitro odpravili in naj prevdari, ali bi ne kazalo v sadja bogatih jesenih vpeljati posebne naravnostne tovarne vlake za sadje na Virtembersko. Za vtemeljitev služi naj poročilo, katero je deželni potovalni učitelj za sadjarstvo podal po naročilu štajerskega deželnega odbora po dovršeni pozvedbi o nedostatku vozov na državni železnični progi Gradec-Hartberg in njega vzratnem uplivu na sadno kupčijo.

Ker je bil zacimek cvetnih popkov izredno obilen in vreme ob času cvetja ugodno, smeli so sadjarji vzhodnega Štajerja upati bogate sadne letine. Res je bil zacimek sadja, zlasti na jablanah, tako obilen, da se stari sadjarji

tako bogate letine ne spominjajo. Ker pa po drugih sadnih krajih in deželah to- in inozemstva ni bilo nič ali le prav malo sadja, zato je prišlo mnogo sadjetržcev iz Virtemberskega in Berolina, kakor tudi domačih veletrgovcev na vzhodni Štajer kupovat najprej moštno sadje, pozneje pa tudi rano namizno in tržno sadje. Ob tako živahnem popraševanju pa so tudi cene jako poskočile; plačevalo se je v prvi polovici septembra za navadna moštna jabolka $4\frac{1}{2}$ —5 kr. kilo, za obrane moštne hruške 5—6 kr. in otresene moštne hruške 3 kr. kilo. Po nakladnih postajah nastalo je živahno gibanje. Ali tega veselja bilo je kmalu konec. Ko se je razpošiljanje množilo, jelo je ob znanem nedostatku vozil na državni železnici in vsled počasne odprave praznih in naloženih vagonov na prehodnih postajah kmalu vedno bolj nedostajati vozov na posameznih postajah, in ta nedostatek bil je neznosen, ko so po Anizkem porečju in v okrajini „Salzkammergut“ nastale znane povodnji in z ondotnih prog e. kr. državne železnice ni bilo mogoče dobiti vozov. Nasledki so bili naravnost strašni! Ne le dni, temveč tedne so morali kupci čakati na vozove! Namesto potrebnega števila prišlo je vselej le četrti del vozov, in ogromne množine sadja nakopičile so se vsled tega po posameznih postajah. Tako n. pr. stalo je koj po povodnjih več dni v Gleisdorfu na postaji in poedinih krčmah nad 100 dvo-

kami! Vse to sadje morali so posestniki ali prekupci po nizki ceni, in sicer po 2 kr. kilo na mestu prodati podjetnikom za sadjevec, ako niso hoteli voziti ga zopet domov; testnate hruške vdrozgale so se za žganje. Velika ogorčenost polastila se je ob tem času vseh vdeleženih in nevdeleženih oseb. Dosti več množine že otresenega sadja pa so bile radi zaostajočega železničnega prometa odpovedane in jih tudi pozneje, ko je bil nedostatek vozov že deloma odpravljen, kupci niso več sprejeli, ker je bilo sadje med tem že prhko (prezrelo) postalo. To pa je dalo povod, da je morala v več slučajih sodnija postopati. Vsled tega in radi dragega ovinka čez Dunaj ali Franzensfeste, po katerem se je moralo sadje zavolj povodnji pošiljati, kar je vozne stroške za 60 do 70 gld. od vagona povišalo, upadle so cene močno in se do zgoraj omenjene višine niso mogle več pospeti, kupčija z moštnim sadjem postala je sploh čisto medla.

Iz izkazov najvažnejših železniških postaj je razvidno, da je bil promet z moštnim in jesenskim namiznim sadjem do 26. pr. m. tak-le:

Naloženih je bilo:	vagonov
v Gleisdorfu	210
v Fehringu približno	30
v Hatzendorfu „	40
v Burgavi „	15
v Sebersdorfu „	52
v Hartbergu „	48

Od zanesljive strani pa izvemo, da bi se bilo po prvotni ceni

več moštnega sadja razposlalo, in sicer:

	vagonov
iz Gleisdorfa	od 50—60
iz Studenca	„ 15—20
iz Feldbacha	„ 10—12
iz Fehringa	„ 15—20
iz Hatzendorfa	„ 20—25
iz Söchau-a	„ 25—30
iz Bugau-a	5
iz Sebersdorfa	„ 15—20
iz Hartberga	„ 15—20

Ako se ceni vagon moštnega sadja poprečno na 400 gld., tedaj se pokaže, da so imeli domači sadjarji in sadjetržci vsled nedostatka vagonov škode najmanj 68.000 do 82.000 goldinarjev, k čemer še pripomnimo, da značijo gornji podatki najnižje številke.

Vagonov nedostaje še zdaj, kar zelo oteži razpošiljanje posebnega tržnega sadja; nedostatek vagonov provzročil je tudi v vseh poprejšnjih jesenih, zlasti leta 1894 in 1897 opravičene pritožbe.

Nujno potrebno je, da se z vsemi sredstvi deluje na odpravo tega žalostnega, domačemu sadjarstvu zelo škodujočega stanja.

II.

Državnoželezniški svet naj sklene:

C. kr. železniško ministerstvo se naprosi, naj z vsem pritiskom upliva na c. kr. priv. Južno-železniško družbo kot delovršno

upravo proge Celje—Velenje, da bo na tej progi vozni red uredila tako, da bodo prihajajoči in odhajajoči vlaki v enakem številu kolikor mogoče naravnost imeli stik z vlaki v državnem obratu se nahajajoče proge Spodnji Dravburg—Velenje.

Razlogi.

Promet na progi Spodnji Dravburg—Velenje pričeti se ima, kakor je slišati, že začetkom decembra t. l., ne da bi se bilo dozdej posrečilo, med državno upravo in c. kr. Južno železnico kot delovršno upravo štaj. deželne železnice Celje—Velenje dogovoriti vozni red, oziroma uredbo stikanja vlakov v Velenju.

V tem ko namerja državna uprava po celi progi Zeltweg—Wolfsberg—Spodnji Dravburg—Velenje na vsako stran vpeljati po tri vlake, hoče c. kr. priv. Južna železnica še zanaprej vzdržati sedaj obstoječi borni vozni red s samo po dvema vlakoma.

Če ta vozni promet že ob času, ko je bila ta železnica še lokalna železnica, nikakor ni ustrezal potrebam prebivalstva, bila bi vzdržba tega voznega reda po otvoritvi prevoznega prometa Zeltweg—Celje pravo zasmehovanje upravičenih zahtevkov, ki se smejo staviti do prometnega zavoda, kakoršen je železnica.

Poročilo o prvem mejnarodnem shodu za streljanje proti toči v Casale Monferrato (Piemont)

dne 6., 7., 8. in 9. novembra 1899.

Kmetijska družba v Casale, zgodovinsko znamenitem starem glavnem mestu nekdanje vojvodine Monferrato, sprožila je, vpoštevajoč nagli in obširni razvoj streljanja proti toči po okrajinah gornje Italije, sklicanje shoda za streljanje proti toči v to svrhu, da se pojasnijo vprašanja, ki so s streljanjem proti toči v zvezi. Na ta shod povabljeni so bila v prvi vrsti italijanska društva za streljanje proti toči, potem pa tudi mnoge osebe, katere so s stvarnimi objavami pokazale veliko strokovno zanimanje za ta predmet.

Gospodu Albertu Stiger, županu v Slovenski Bistrici, kateri je prvi pred 5 leti idejo streljanja proti toči praktično izvedel, izkazovalo se je veliko častenje iz priznavanja, za njega zanimal se je najbolj ves zbor, kojega so se udeležili odposlanci raznih držav.

Iz Italije prišlo je 560 oseb, ki so z veliko pazljivostjo skozi 4 dni v 7 dolgih sejah poslušali poročila in se pridno vdeleževali razgovorov.

Francoska in Švica poslali sta mnogo vdeležnikov. Iz naše monarhije navzoč je bil gospod Stiger in več vdeležencev iz Štajerskega; Dalmacija in Trst zastopana sta bila po tajnikih kmetijske in vinarne družbe. Iz Tirolske prišel je ravnatelj kmetijskega preskušališča pri sv. Mihelu ob Adiži, Dr. Portele, Idrija, kakor tudi

Goriška odposlali so na shod več zemljiških in vinogradnih posestnikov.

Italijansko vlado zastopali so državni podtajnik Prevzvišenost Vergliasimi za poljedelstvo, odposlanci vojnega ministerstva in ministerstva notranjih del. Sijajen je bil zbor ob slovesni otvoritvi shoda, ker se ga je korporativno vdeležil častniški kor s poveljnikom predsedništva v Casale, duhovništvo s škofom na čelu. — Aristokracija, učenjaštvo, časnikarstvo, lokalna oblastva bila so sijajno zastopana.

Pri volitvi shodnega vodstva bil je Albert Stiger izbran častnim predsednikom in profesor Bombicci z univerze v Boloniji predsednikom. Dr. Portele iz sv. Mihela izvoljen je za bil prvega zapisnikarja, druga častna mesta zasedli so vdeležniki iz Italije.

Na dnevnem redu so bili ti le predmeti:

1. Uspehi streljanja proti toči na Štajerskem. (Poročevalec G. Sušnik, prokurist in ravnatelj rudnikov tvrdke Karl Greinitz Neffen v Gradcu).

2. Uspehi v Piemontu. (Poročevalec A. Marescalchi iz Casale).

3. Uspehi v Lombardiji. (Poročevalec profesor Dr. Tamaro iz Grumello).

4. Uspehi na Beneškem. (Poročevalec profesor dr. Ghellini iz Conegliano).

5. Znanstveno proročanje nevihte in nje naznanba. (Poročevalec profesor v. pl. Porro, ravnatelj meteorologičnega zavoda v Turinu).

6. Tehnika strelnih aparatov. (Poročevalec profesor dr. Marconi iz Vincence).

7. Nasveti novih strelnih sistemov. (Poročevalec odvetnik Obert iz Turina).

8. Strelna taktika in disciplina. (Poročevalec profesor vitez pl. Roberto iz Aleksandrije).

9. Znanstveno sklepanje iz strelne prakse. (Poročevalec profesor dr. Marangoni iz Florence).

10. O potrebnosti zakonov za uredbo streljanja proti toči. (Poročevalec odvetnik v. pl. Calleri iz Rima).

11. O snovanju društev. (Poročevalec odvetnik di Chiari iz Turina).

12. Streljanje proti toči in zakoni za javno varnost. (Poročevalec odvetnik dr. Pini iz Bolonje).

13. Streljanje proti toči in zakon o zavarovanju proti nezgodam. (Poročevalec odvetnik dr. Rappetti iz Casalle).

14. Gospodarstvena stran streljanja proti toči. (Poročevalec dr. Grassi iz Verone).

Prvi poročevalec gospod Sušnik iz Gradca razlagal je najprej podatke, katere so mu razne osebe iz prijaznosti dale na razpolago, potem uspehe, opazbe in sklepe o streljanju proti toči okoli Slovenske Bistrice, Maribora, Ptuja, Gradca in Radgone, v kojih zadnjih dveh okrajih je streljanje or-

ganizovano. Iz gradiva, ki se je shodu naznanilo, je razvidna uspešnost streljanja proti toči ter izpodbuja k nadaljevanju streljanja in pričetih študij in raziskav.

Poročevalec povdarja, da bi bila potrebna centrala, ki bi vodila strelne postaje (deželna zveza), zbirala poročila, proučevala uspehe i. t. d., to bi dalo povod, da bi učenjaki stvar raziskovali, državna in deželna oblastva pa jo pospeševala.

Tisti opiše potem svoje potovanje leta 1899 v strelne okraje Slov. Bistrica, Maribor in Ptuj, kjer je opazoval razne naprave in mnenja. Gospod Albert Stiger, ki je za stvar jako vnet, sprožil je narejanje poskusov in natančnih raziskav, katere so se potem v rudnikih tvrdke Greinitz Neffen izvajale sistematično in temeljito in so shodne vdeležnike zelo zanimale.

Ti poskusi so pokazali, da morajo biti za uspešno odvracanje toče, ako je tak uspeh sploh mogoč, strelni aparati narejeni po čisto določenih načelih in razmerju, da se vrtimec požene v one višine, kjer se toča tvori, s toliko hitrostjo, da se razdero presnove, ki povzročijo tvorbo toče (elektrika, ohlajanje i. dr.)

Aparati, kakoršni so se rabili dosihmal, niso vselej primerni v dosego namena in za njih gradnjo merodajna načela so največ napačna. — Porabo velikih nabojev v razmerno velikih topičih in strelnih livnikih (dimnikih) priporočal je na shodu ne le gospod Stiger,

ampak tudi mnogi praktiki in to mnenje potrdili so nesamo Greinitzovi poskusi, temveč tudi znanstvene razlage profesorja Robert ter poskusi, narejeni na kongresnem strelišču dne 9. novembra 1899.

Pri teh poskusih se je pokazalo, da strelnih učinkov vzrok ne more biti ne mehanično gibanje zraka, ne kolobarji dima, temveč da razletni plini proizročijo narejanje vrtinca, ki v ugodnih okolnostih napravi prikaze, koji zdaj še niso ali so le malo znani. (Ti prikazi se bodo tekom zime v rudnikih tvrdke „Greinitz Neffen“ preiskavali in določili).

Poročila glede uspehov v Piemontu, v Lombardiji in Beneškem, ki so bila vsled razsežne organizacije strelnih društev, in po društvih nabranih podatkov prav obširna, naznanila so shodu mnoge opazbe ne le zastran streljanja, ampak tudi, kako se tvorijo in razganjajo nevihte. Lepi kaligrafični obriski ponazorili so učinke streljanja v ozemlju, zavarovanem po strelnih postajah, kakor tudi nevihte s točo, ki se je vsula po sosednih krajinah.

Na Beneškem obstoji 739, v Lombardiji 570, v Piemontu 440 strelnih postaj. Iz Toskane in Emilije ni bilo nikakšnih poročil, vendar obstoji tudi v teh krajinah več sto postaj. Število strelnih postaj znaša v gornji Italiji približno 3000. Kako pičla je proti temu akcija v naši monarhiji.

Uvaževaje poročila iz Štajerske in prej omenjenih italijanskih okrajin sklene shod izjaviti:

Da se je s streljanjem proti toči našla pot, po koji bo mogoče vprašanje glede odvracanja toče uspešno rešiti, da so uspehi leta 1899 prav podbudni, in se naj iščejo sredstva in pota, da se pridobljene izkušnje izkoristijo v obsežnejšo obrambo zoper točo.

Poročevalec pete točke dnevnega reda, profesor Porro, je povedal, da sredstva, čez katera razpolaga meteorologija, še ne zadostujejo, da bi se s centralnega zavoda zanesljivo naznanjale nevihte. On in ž njim ves shod izrazil je željo, naj bi vlada organizovala posebno meteorologično službo tako, da bodo opazovalne postaje občinam naravnost z brzojavkami naznanjale, če se bliža nevihta, in da se železniške in brzojavne uprave naprosijo, iz svojih aparatov zaznane atmosferske spremembe prijaviti.

Prévzvišenost Vergliasimli je izjavil, da je poljedelsko ministerstvo že izdalo odredbe, ki bodo ustrezale željam kongresa.

Omeniti je še, da so nekteri železniški in brzojavni uradi že letos prostovoljno motenje njih aparatov, ki se je zaznalo 3—4 ure pred nevihto, naznanjali z zastavami in na ta način društva opozarjali na pretečo nevarnost.

Pri šesti točki dnevnega reda vname se živahna debata med zagovorniki topičev, ki se bašejo spredaj in prijatelji topičev, kateri se nabijajo zadaj.

Poročevalec gospod Marconi je dobro pripomnil, da pri konstrukciji zadaj nabojnih topičev

fantazija konstrukterjev ne reši vselej dobro svoje naloge.

Navedlo se je mnogo nedostatkov takih sistemov, kakor težavno rokovanje, zamotan mehanizem, netočno delo, mnoga popravila, nevarnost za strelca i. t. d.

Največ privrženecv imeli so spredaj nabojni sistemi, to je, naši običajni topiči. In res streljajo izborno, ako so iz jekla kovani in niso iz litega železa, ravnati znaž njimi vsak, še tako malo izobražen človek.

Pri nas običajni topiči so tudi na Ilalijanskem najbolj razširjeni; omogočijo tudi štedljivost pri porabi smodnika ter jih ni treba popravljati.

Gospod Stiger, s katerim so se strinjali mnogi praktiki, je na dotična vprašanja odgovoril, da zavzema stališče, da se rabijo veliki topiči z vžigalno nitjo in visoki dimniki, ker njegova večletna praksa potrjuje to naziranje. Omenil je, da mnogi, celo večina na ogled postavljenih sistemov ne ustreza tej kvalifikaciji, ker ti aparati niso dosti veliki, da bi se moglo z obilnimi naboji iz njih uspešno streljati.

Vremenoslovec profesor Roberto potrdi na podlagi svojih preiskav in poskusov resničnost Stigerjevih nazorov.

Poročevalec sedme točke razvil je nove misli zastran strelne tehnike in nasvetoval uporabo v zraku se razpokujočih bomb, a propadel je s svojimi nasveti. Tudi poskusi na strelišču so pokazali neuspeh tega naziranja.

Poročilo profesorja Roberto pa je bilo jako zanimivo; že radi tega, ker je njegova duhovita teorija o vrtincu na podlagi strelnih poskusov jasno dokazala, da je mogoče, da streljanje upliva na oblake.

Shod je soglasno odobril nastopna načela:

1. Strelne postaje smejo biti k večjemu 1000 m narazen, postavljene morajo biti v dveh črtah proti oni strani, od katere nevihte največ prihajajo.

2. V vsaki skupini postaj bodi ena ravnateljska postaja, ki vodi strelno taktiko (pričetek in konec), po kateri se imajo ravnati vse postaje.

3. Streljati se začne, ko se približujejo hudourni oblaki, najkasneje pa, predno so oblaki v temenišču (nad glavo).

4. Strelja se naj počasi, k večjemu 2—3 strele v minuti.

5. Streljati se mora dotlé, da naliv poneha, ker takrat je os nevihte zapustila zavarovano ozemlje. Med nalivom s streljanjem prenehati ni varno, ker izkušnja uči, da se more narediti več neviht zaporedoma s točo. Profesor Roberto oznamuje kratke topiče in take, ki imajo zoženo žrelo, kot neprimerne.

Pri točki 9 razložil je prirodoslovec profesor Marangoni svoje znamenite opazbe. On je privrženec Volta-jeve teorije, da povzročijo točo električne presnove.

Povdarjal je, da med streljanjem poneha blisk in grom, kar je opazoval tudi gospod Stiger in

ta predmet večkrat natančneje pretresoval.

Poročevalec pravi, da pada toča navadno pred dežjem, ako se pa strelja, nastane po navadi le hud dež, kateremu so primešana čisto mehka točna zrna, ki ne škodujejo. Po njegovem mnenju imajo streli, oziroma kvišku se dvigajoči vrtinci to moč, da motijo električne presnove, in priporoča, da se narode strelne postaje samo 6—700 m narazen. Zastran snovanja društev za streljanje proti toči (točka 11 dnevnega reda) je shod izrazil željo, naj bi v vsaki občini najrazumnejši in najdelavnejši posestniki pospeševali snovanje takih društev, naj bi več sosednih društev med seboj napravilo zvezo, da se jednotno vrši bramba proti toči in zabeležba tega, kar se je opazovalo.

Nasvete poročevalca dvanajste točke, kateri je pojasnil naredbe oblastev zastran streljanja proti toči, ter onega 13. točke, ki je razložil razmerje tega streljanja napram zakonu o zavarovanju proti neizgodam, je shod odobril. Kratko bodi povedano, da je shod razodel željo, naj bi oblastva ne ovirala streljanja in izrazil prepričanje, da navedene neizgode niso tako mnogoštevilne, da bi nevarnost neizgode dala povod do prikrajšujočih naredeb. Neizgode, katere so bile shodu naznanjene, pripetile so se največ po zažiganju s kopicami (ker se je smodnik prehitro vnel ali vsled sunka ali ker je topič padel na tla), dalje pri uporabi zadaj nabojnih topičev

(ker se smodnik ni pravočasno užgal, ali se je plin razlil, ali se je neprikladna kovinska patrona razletela).

Zaloga smodnika vnela se je samo enkrat ob neprevidnem ravnanju, nobene neizgode pa ni bilo ob uporabi spredaj nabojnih topičev z vžigalno vrvico.

Shod je sklenil, priporočati nastopno:

1. Za streljanje proti toči jemljejo se naj le odrasli, pametni ljudje.

2. Uporabljajo se naj aparati dobre, preskušane konstrukcije iz samo najboljše tvarine.

3. Utica za streljanje imej dva prostora, tako da je zaloga smodnika ločena od strelnega aparata.

4. Osobje, ki se porablja za streljanje, bodi zavarovano proti neizgodam.

Pri zadnji točki dnevnega reda: „Gospodarstvena stran streljanja proti toči“ vnela se je prav živahna debata. Referent je poročal o raznovrstnosti strelnih pravil in je tudi z gospodarstvenega stališča naglašal neprilichnost zadaj nabojnih in naglo streljajočih sistemov. Dr. Grassi je izračunal, da znašajo stroški na leto in hektar poprek 1.70 lir ali 0.77 goldinarja, povedal pa je, da je pozvedel ceneje, pa tudi dražje načine streljanja.

Profesor Tamaro je stroške streljanja proti toči, vštevši odplačevanje vložene glavnice, preračunal približno 2.40 gld. av. velj. na leto za hektar.

Shod je izjavil, da, akoravno še ni mogoče izračunati poprečnih

stroškov, so vendar naznanjeni mu podatki zelo ugodni, tako, da so ti stroški v primeri s koristijo, ki jo kmetovalec ima od streljanja, neznatni in zelo ugodno uplivajo na bilanco kmetovalčevu.

Po dovršitvi dnevnega reda in izbornem posnetku predsednikovem je državni podtajnik Prevzvišenost Vergliasilmi v prisrčnem nagovoru obljubil kar največo podporo države in je potem v imenu kralja zaključil shod.

Častni predsednik Stiger, predsednik Bombicci, dobila sta v častno priznanje svojih zaslug za streljanje proti toči in predsednik kmetijske družbe profesor Ottavi za svoje zasluge gledé priredbe

shoda krasne, na pergamen izdelane diplome.

Shod je to vprašanje pojasnil in njegove razprave so dosegle lepe uspehe v zadevi streljanja proti toči. Ti uspehi, da vmes posežejo vlada in učenjaki, ki vsi z združenimi močmi delujejo za blagor kmetijstva, omogočijo pretresovanje „streljanja proti toči“.

Želeti bi bilo, da bi se tudi pri nas večja pozornost posvetila tej stvari, zakaj iz dosedanjih prikazov sledi, da streljanje proti toči zasluži, da se resno pretresuje.

V Gradcu, 21. novembra 1899.

A. Sušnik,

prokurist tvrdke Karl Greinitz Neffen.

Seja stalnega odbora Avstrijske centrale v obrambo poljedelskih in gozdarskih interesov ob sklepanju trgovinskih pogodb.

Seje stalnega odbora Avstrijske centrale v obrambo poljedelskih in gozdarskih interesov ob sklepanju trgovinskih pogodb, ki se je vršila dne 6. novembra v dvorani „znanstvenega kluba“ na Dunaju pod predsedstvom grofa Adalberta Kottulinsky, udeležili so se gospodje: prvi podpredsednik centrale, deželni maršal baron Gudenus, grof Carpine, baron Skrbensky, grof Attems, Ludovik Frankl, grof Plaz, Aleksander Adler, ravnatelj Liebscher, F. Rigler, A. Postelst, C. M. Hergel, Stefan Richter, baron Morsey, baron Störck, A. Fuhrich, Ivan Eisler, Adolf Hochegger in baron Sedl-

nicky. Kot poročevalec posloval je glavni referent A. Simitsch vitez pl. Hohenblum. Od c. kr. vlade sta bila navzoča gospoda ministerski svétnik grof Auersperg za ministerstvo notranjih stvari in c. kr. deželni vladni tajnik Dr. pl. Pantz za poljedelsko ministerstvo. Ko se je predsednik s prisrčnimi besedami spomnil umrlega člana centrale, Ivana Sauer, se je vzelo na znanje računsko in blagajniško poročilo, ki kaže aktivnega prebitka približno 7000 gld.

Sklenejo se potem razne odredbe, da se znani carinsko in trgovinsko politični agrarski program centrale kar najbolj razširi,

kakor tudi, ker je prvi natisek po glavnem referentu izdanega „gradiva za pripravo trgovinskih pogodeb“ vsled živahnega popraševanja v tu- in inozemstvu že skoro pošel, da se takoj priskrbi druga izdaja tega „gradiva“, dalje se delegat centralnega kolegija zemljedelskega sveta za mejno grofijo moravsko, deželni poslanec Ludovik Frankl, po vzkliku izvoli za nadomestnega referenta.

Obstoječe trgovinske pogodbe se v pretresovanje izročijo tem le referentom, in sicer: s Švico baronu Skrbensky, s Francijo grofu Carpine, z Italijo baronu Störck, z Rusijo baronu Morsey, z Rumunijo, Srbijo in Bulgarijo gospodu Aleksandru Adler, z Belgijo, Nizozemskim, Švedijo-Norvegijo in Danskim

gospodu Iv. Eisler, s Turčijo, Grškim, Perzijo in Egiptom ravnatelju Liebscher, naposled z Združenimi državami v Ameriki, Argentino in Veliko Britanskim gospodom grofu Plaz, grofu Attems in A. Postelst. Pripravljalna dela za sestavo samovpravne in minimalne carinske tarife izročila so se izvršilnemu odboru in se sklenilo, to zimo sklicati strokovne posebne enquete. Nadalje je bil c. kr. deželni živinozdravnik Rudolfsky kot zastopnik nemške kmetijske družbe na Moravskem pozvan v stalni odbor, južnoštajersko hmeljarsko društvo oproščeno plačila udnine in se na znanje vzela preselitev pisarne centrale iz Muthmannsdorfa na Dunaj, III. Hauptstr. 40.

Razne reči.

O jesenskem delu pri sadnem drevju.

Priobčilo deželne sadjarske in vinarske šole v Mariboru.

Prišel je čas, v katerem začne sadjar oskrbovati svoje drevje. Veliko opravil je v sadovnjaku, najvažnejša so ta-le: iztrebljanje, snaženje debla in vej od škodljivega mahú in lišajev, mazanje z apnom, privezovanje klejevih pasov, da se v nje vlovijo zmrzlikarji, prekapanje drevesnih kolobarjev in gnojenje dreves. Vsa ta dela zvršiti je pred zimo, kako pa se naj to stori, hočemo tukaj povedati.

1. Iztrebljanje dreves obstoji v tem, da odstranimo vse suhe veje, vejne roglje, omelo („lim“), kakor tudi tiste veje ki so pregoste in se križajo. To delo se opravi z dobro drevesno žago, in sicer tako, da dotično vejo gladko odžagamo pri deblu, skrbeč za to, da ne puščamo roglja in da se lub ne začesne. Rano, ki jo naredimo z žago, treba je z ostrim nožem gladko porezati in z razgretim

katranom namazati, da ne začne vsled mokrote les gniti.

2. Debla in veje ostržemo in očedimo stare skorje, mahú in lišajev zato, da se na zimo vanje ne more naseliti škodljivi mrčes, n. pr. cvetoder in jabolčni tončič („črv“), kakor tudi zato, da dobiva deblo več zraka, ki je njegovu rasti in uspevanju potreben; postrgana skorja i. dr. se ne sme pustiti pod drevesom, marveč se mora kar najhitreje požgati; zakaj v njej se nahaja poprej omenjeni in še drugi mrčes, ki bi na tleh večinoma zimo prebil. Zato v ogenj ž njim!

3. Apnovanje debel in močnejših vej ima namen, da apno po svojem razjednem učinku pokonča mrčes in njega zalego, ki bi se morda še nahajala na drevju in da odvrča pozneje prihajajoči mrčes. Tudi zabrani, da se ne morejo vnovič tvoriti mah in lišaji. Maža se naredi iz novo ugašenega apna in vode, kateri se primeša nekoliko ilovice, da se ublaži sicer prebliščeča bela barva. Apnujemo pa drevje vsako drugo leto. Mlada drevesa ne potrebujejo maže, dokler imajo gladki lub.

4. Klejevi pasi, da bi se nanje ulovile samice zmrzlikarja, se tudi zdaj nastavlja, kar se zgodi tako, da v doprsni višini okoli debela privežemo kakih 15 cm široki pas močnega papirja, katerega potem namažemo z mrčesnim klejem. (Mrčesni ali „Brumata“-klej se dobi pri A. Löschniggu v Gradcu). Klej mora biti dobrega svojstva, da ostane dolgo lepljiv; ko se

posuši, izgubi svojo moč. Privežejo naj se ti lepljivi pasi, ko se začnejo prvi mrazovi; v tem času začnejo namreč samice omenjenega metulja polagati svoja jajčeka na mladike sadnega drevja. Samice tega metulja nimajo pravih letalnic, ne morejo torej leteti, marveč morajo zlesti po debelu v vrh, da odložijo jajca. Vsled tega ni težko, škodljivca na lepljive pase poloviti in zabraniti odlaganje jajec. Škoda, katero napravijo v pomladi iz jajec izlezle gosence po nezavaranem drevju, je dovolj znana, zato naj bi sadjar ne zamudil, odvrčati sovražnika s takimi pasi. Dostikrat je videti, da so mrčesni klej namazali kar na deblo, kar pa je za drevo škodljivo, ker se na tistem mestu luknjice (Lenticellen) v lubu zamašijo. Zelo nespametno je mazanje luba s katranom (degtom); prvič, ker se tisti naglo posuši, in se torej nanj ne vjame nič metuljev, in drugič, kar je veliko hujše, zamori se lub, zlasti mladih dreves.

5. Prekapanje drevesnega kolobarja se zlasti pri mladem drevju prevelikokrat zamudi. Marsikateri sadjar ima mlade nasade, ki na njegovo veliko jezo nočejo uspevati; kaj čuda, če stojijo mlada, postrežbe potrebna drevesca v travi, ali celo v deteljšču. Travní obraslek, ki se je naredil okrog drevesca, ne prepušča zraka h koreninam, krepilni dež ne doseže mladih koreninic. Če pa prekopavamo in snažimo drevesni kolobar, pospešujemo rast mladega drevja, zato začnimo s tem delom

že zdaj, da bo mogel tudi zimski mraz blagodejno uplivati na zrahljana tla.

6. In zdaj k zadnji točki važnih del pri drevju! Gnojenje sadnega drevja zdi se mnogim nepotrebno; pravijo, drevo si že samo poišče redilnih snovi iz tal. V dobri zemlji je to deloma res, ali v največ slučajih pustimo naša drevesa stradati; z gnojenjem moremo obrodke zelo pomnožiti in dobo njih življenja podvojiti. Drevju ni treba dovažati hlevskega gnoja, dobre uspehe dosežemo z gnojnico, kateri na vsakih 10 litrov primešamo pest lesnega pepela. Gnojnice pa ne smemo povrh zemlje zlitati, ampak izkopati moramo okoli drevesa po 50 cm globoke luknje, da pride tekočina globoko v zemljo, da

morejo korenine podeljeno jim hrano doseči. Luknje, ki se naredijo z lopato ali vrtalom, naj bodo v krogu približno 1 meter zunaj drevesnega kapa. Za drevo srednje starosti naredi se 10—15 lukenj in v vsako vlije $\frac{1}{2}$ —1 ročka gnojnice. Tudi gnoj iz stranišč porablja se na tak način. Mešanec (kompost) dene se v ravno tako globok jarek, ki se izkoplje v napovedani daljini okrog drevesa.

Zelo varčni pa pri tem ne bomo, ker se nam ni treba bati, da bi drevo dobilo preveč gnoja.

Ako ta dela skrbljivo opravljamo, bodo stara drevesa kmalu dajala več obrodke, mlada pa postala poprej rodna.

Oton Brüders,
učitelj sadjarstva.

K izvozu sadja.

Vedno bolj se kaže, da so poročila o zelo pičli sadni letini v tukajšnji krajini resnična, in zato se bo tukaj zopet močno popraševalo po sadju iz Avstro-Ogerske. Tu pa zopet opozorimo na to, kolikega upliva je za ceno skrbno vlaganje sadja, da pride nepoškodovano na trg. Skrbelo naj bi se tudi za ukusni notranji okras pošiljatev, ker to dopada kupcem. V zadnjem času se je italijansko grozdje ravno zato, ker je lepo in priročno vloženo, na tukajšnjem trgu tako pribljubilo, da ga bo težko izpodriniti. Italijani razpošiljajo svoje blago največ v majhnih zabojčkih s 4—5 kg surove teže. Ti zabojčki imajo luknjice, pri-

bližno 1 cm v premeru, so znotraj okrašeni s papirnatimi čipkami, lepo barvanimi podobami i. dr. Vlaganje v zabojčke ima tudi radi tega prednost pred vlaganjem v jerbese, ker imajo slednji vsekakor neko vrednost, pa jih je težko dalje uporabljati, in so zato pri tukajšnjih sadjetržcih manj priljubljeni.

Ako pa se grozdje vender le v jerbasih razpošilja, pazi naj se na to, da so tisti iz močnega pleteža in da nimajo širokih, ploskih pokrovov, ker se med razpošiljanjem jerbasi nakopičijo drug vrh drugega in pri tem pokrovi, posebno ako so iz slabega pleteža, pritiskajo na grozdje. Najboljši so še jerbasi z velikim, močnim locnjem.

Umno izpodrezavanje medu iz slamnatega ulja.

Proč z moritvijo čebel!

Slamniti ulj odnese se s stališa v stran, čim dalje, tem bolje, in se tam previdno prekucne. Stare čebele odletijo največ nazaj na mesto in si v sosednjih panjih izprosijo vzprejetja, kar se polagoma zgodi čisto mirno.

Poleg ulja, kateremu se hoče med odvzeti, treba je imeti pripravljeno to le orodje; na koncu pravokotno vsločeno ključico in navadni nož za satovje, matičino hišico, mokrotna gosja peresa, zabojček z luknjicami za hranitev čebel in posode za satovje.

Smodka se prižge, in hajd na delo! Sat za satom izpodrežemo in čebele s peresom pometemo v zabojček. Satovje devamo v skledo in je s prtom pokrijemo, da odvrčamo roparice. Delo se mora opravljati počasi in mirno, prvič zato, da se čebele ne razdražijo, drugič, da se jih veliko ne pomori, in naposled, da se najde matico. Ako smo jo pogodili, zapremo jo v hišico in položimo k čebelam v zabojček. Potem ostane tudi veliko starih čebel notri. Če pa matice ne najdemo, nič ne de. Mlade čebele ostanejo tudi brez nje v zabojčku. Ko smo vse satovje iz ulja pobrali in čebele odstranili, pustimo zabojček do večera na tem mestu. Vse okrog letajoče čebele se bodo v zabojčku zbrale. Drugo se pospravi. V tem času lahko doma odvzeto satovje z izmetalnico izpraznimo. Satovje je porabno še za panje s premakljivo opravo. (Sati se smejo tudi razko-

sati. Čebele jih hvaležno sprejmejo, popravijo in očedijo vso staro opravo takoj in najskrbnejše). Čebele v zabojčku združimo zvečer z drugim ljudstvom. Ako je njih matica mlada, pridenemo čebele panju, ki ima staro matico. Kako priprosto in brez nevarnosti se to ob takej priložnosti zgodi, hočem na zahtevanje drugokrat povedati.

Tako ravnanje ima nastopne velike prednosti: 1. čebele ne pridejo ob življenje in se morejo prideliti drugemu panju s premakljivo opravo; 2. satje moremo zopet porabiti v dobivanje medu; 3. se iz slamnatega ulja dobi izmetani med; 4. mlade matice lahko rešimo in jih postavimo na mesto starih; 5. iz dveh ali več izpraznjenih slamnatih uljev moremo sestaviti nova ljudstva, ako seveda panjove s premakljivo opravo dobro preskrbimo za zimo s satovjem in medom.

Jaz sem letos s svojimi tovariši prvič tako postopal z nekterimi ulji. Uspeh je bil sijajen. Ljudje so s takim ravnanjem popolnoma zadovoljni. Zakaj vsi rahločutni ljudje (in čebelarji so vsi rahločutni) se zgražajo nad običajnim žveplanjem čebel. Kakor smo zvedeli, se vsi čebelarji z grozo in nevoljo spravijo čebele morit. Nekoliko čebelarjev, mislim, našlo se bo v vsakem kraju ki so pripravljani, zatiranje čebel ustaviti na gori razložen način in potem je dosežen smoter tega spisa.

Šeruga, Tilmič.

Krvava uš.

Ceneno sredstvo za pokončevanje.

Dozdaj priporočena sredstva v pokončevanje křavave uši se po mojih večletnih praktičnih izkušnjah niso obnesla.

Izvezemši tobačni izleček rabil sem raztopino lizola, petrolej, potem razmako mazavega mila z vodo in mrčesnega praška. Vsa ta sredstva so vkljub pridni uporabi le prav malo pomagala, vse krtačenje in mazanje okuženih mest z vsako teh mešanice bilo je skoro zaman.

Ko sem po preteku 10 do 14 dni šel gledat, našel sem zopet vse polno uši. Ob takej brezuspešnosti vsega truda in dela more sadjar izgubiti ves pogum. In vendar ne preostaja nič družega, kakor neprestano pokončevati tega sovražnika sadnemu drevju.

Ko je tekom letošnjega poletja mešanice mazavega mila z vodo in mrčesnega praška izmanjkalo, napravil sem poskus s sila priprostim in jako cenim sredstvom, in glej, uporaba tistega imela je čudovito ugoden uspeh.

To sredstvo je mešanica ugašenega apna z vodo (belež), kateri se je primešalo še nekoliko sode.

Ko sem ušiva mesta sadnih dreves ob uporabi tega sredstva z malo krtačo namazal, oziroma nadrgnil, videl sem po preteku 14 dni, da na vseh ušivih drevesih ni bilo več najti toliko krvavih uši, kakor poprej (pred uporabo tega sredstva) samo na enem drevesu.

Ob tako ugodnem uspehu je samo ob sebi umevno, da hodi človek rad pregledovat in da pri tem morebitne male nasebine krvavih uši s tem sredstvom zatira; zakaj to delo je potem lahko storjeno.

Tu pa se ne sme prezreti, da se mora sredstvo uporabljati s krtačo ali krtačico, ker bi površno mazanje okuženih mest krvavih uši in njih zalege dosti ne zmočilo, posebno ker se nahajajo uši največ v globinah ali za razpokano skorjo.

Naposled pa moram pripomniti, da nikakor ne mislim tega sredstva zanesljivo proglasiti, vendar si štejem v dolžnost, s tistim pridobljene izkušnje sadjarjem naznaniti, da še sami poskusijo.

V Gradcu, 27. novembra 1899.

W. G.

Objave o prometu.

Nakupovanje štajerske detelje.

Od zelo čislane bavarske tvrdke za rudečo deteljo prejeli smo poročilo, da seme štajerske detelje od leta do leta bolj na Bavarskem naročujejo, ker tukajšnji

trgovci deteljo večinoma na Ogerskem kupujejo, jo s štajersko pomešajo, na štajerski postaji oddajo in jo tako spravijo v trgovino. Po vsej stvari pa se vidi, da je ogerska

detelja rastle v ravnini v toplem podnebjju, zato po visokih mrzlih hribih pozebe, in kmetovalec zavrgel je svoj denar za drago seme, ter ima povrh še to škodo, da mu polje deloma prazno stoji. Producerski štajerske detelje naj bi torej svojo deteljo ne prodajali prekupcem, marveč naravnost takim

tvrdkam, o katerih se ve, da prodajajo pristno štajersko deteljo. Mi prav radi prevzamemo posredovanje in pozivljemo vse producete detelje, da uredništvu tega lista naznanijo, koliko deteljnega semena imajo na prodaj, da jim moremo imenovati kupujoče trvdke.

Topinambur.

Kdo ima za presajanje kaj in po kateri ceni? — Ponudbe se belega topinambura na prodaj, naj pošljejo upravništvu tega lista.

Uradne vesti.

I z k a z

o živinokužnih boleznih, ki so vladale, oziroma ponehale na Štajerskem v poročevalni dobi od 17. do 27. novembra 1899.

Vladajo: 1. Garje pri ovcah v občini Haus, pri kozah v občini Rohrmoos, okraj Gröbming.

2. Rudečica svinj v občinah sv. Krištof, Mozirje v celjskem okraju; Blumau v okraju Feldbach; Unterwald v okraju Voitsberg.

3. Svinjska kuga v občinah Aflenz, Ganz, Hallthal, Neuberg, Pernegg v okr. Bruck ob M.; Liebenau v okraju okolica Gradec; Fohnsdorf, Spielberg v okraju Judenburg; Eisenerz, Leoben, Traboch, Trofaiach v okraju Leoben; Liezen, Trieben v okraju Liezen; Krčevina, Leitersberg, Rogoza, Radvanje v mariborskem

okraju; sv. Trojica, sv. Janž na Dravskem polju, Slatina, Slovenja vas v ptujskem okraju; sv. Ruprecht, Weiz v okraju Weiz.

Pripomni se, da ni pri nobenem gospodarstvu gori imenovanih občin več katere svinje, in da se je zvršila razkužba okuženih dvorov.

Ponehala je: 1. Rudečica svinj v občini Pišce v brežiškem okraju.

2. Svinjska kuga v občini Brestovec v ptujskem okraju.

V Gradcu, 28. novembra 1899.

Tržna poročila.

Graško tržno poročilo

od 24. do 28. novembra 1899.

Govedina, 50 kil živa teža gld. 14.50 do 16.75; teletina 50—80 kr.; svinjetina 60—80 kr.; špeh sveži 64—72 kr.; povojeni 60—72 kr.; surovo maslo gld. —80 do 1.40; goveje maslo gld. 1.— do 1.20; žmavec 60—68 kr. za 1 kilo.

Senjem za seno in slamo od

13. do 19. novembra 1899. Na 73 vozeh bilo je 678 meterskih centov sena in na 34 vozeh 273 meterskih centov razne slame. Bil je bolje obiskan kakor pretečeni teden. Seno, sladko gld. 2.60 do gld. 3.10, kislo gld. 2.50 do gld. 3.—. Ržena slama gld. 1.70 do gld. 2.—, pšenična slama gld. 1.60 do gld. 1.90, ovsena slama gld. 1.60 do gld. —.—.

Živinski sejm bil je dne 23. in 24. novembra 1899. Prignali so 314 volov, 111 bikov, 487 krav, 103 živih, 533 zaklanih telet, 2384 svinj, 17 glav drobnice, — konj. — krav; na Švicarsko: — volov, — bikov, — telet; na Solnograško: — volov, — bikov, — krav, — telet; na Češko: 13 krav.

Prodali so na Spodnje Avstrijsko: 6 volov, 51 bikov, 37 krav; v gorenji Štajer: 41 volov, 5 bikov, 47 krav, — teleta; na Predarlško: 13 volov, 13 bikov, 23 krav, — telet; na Nemško: 6 volov, — bikov,

Hmelj.

50 kilogr. Blago Žateško mestno 1899 74–83 gld., deželno (okrajno) 73–83 gld., deželno (okrožno) 65–70 gld.; Ošavsko rudeče 55–65 gld., zeleno 45–55 gld.

Tržne cene na Štajerskem, drugod v Avstriji in na Ogerskem.

Mesto	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Koruza	Proso	Ajda	Bob	Seno	Slama za posteljo	Slama za nastel	Slama za klajo	Slama sploh
	za 100 kil												
	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.
Celje	9 —	8 —	7 —	7 —	7 —	6 —	8 —	8 —	2 20	1 50	1 —	—	—
Ormož	8 25	6 —	6 —	6 50	6 —	6 —	7 —	6 —	3 —	2 20	2 —	—	—
Gradec	9 50	7 40	8 20	6 75	6 50	7 20	8 60	10 —	—	—	—	—	—
Ljubno	8 80	6 80	6 50	6 50	7 —	—	—	—	3 —	2 —	1 80	—	—
Maribor	8 40	6 50	6 40	6 —	6 60	6 60	7 —	9 —	1 80	2 30	1 50	—	—
Ptuj	8 —	6 50	6 —	6 —	5 50	6 —	7 —	7 50	2 20	2 40	1 50	—	—
Gmunden	9 80	7 75	7 —	6 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovec	9 23	8 36	6 84	6 80	6 55	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana	9 50	7 50	7 —	6 50	6 70	—	—	—	—	—	—	—	—
Linc	9 —	6 80	7 25	5 70	6 60	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapešt	8 12	6 52	—	5 10	4 94	—	—	—	—	—	—	—	—
Praga	8 65	7 40	8 40	6 10	6 70	—	—	—	—	—	—	—	—
Salzburg	9 25	7 30	7 20	6 70	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vels	8 —	6 80	6 90	5 80	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dunaj	8 23	6 82	—	5 43	5 22	—	—	—	—	—	—	—	—

Senjmi na Štajerskem.

Brez zvezdice so navedeni letni senjmi za blago, z eno zvezdico (*) so živinski senjmi, z dvema zvezdicama (**) senjmi za blago in živino.

Dne 27. decembra: Vitanje** v konjiškem okraju; Imeno (senjem s ščetinovci) v kozjanskem okraju; Lipnica*.

Dne 28. decembra: Spielfeld* v lipniškem okraju; Breg pri Ptuj (svinjski senjem); Straden v cmureškem okraju; Gradec (senjem z govedi).

Dne 29. decembra: Spielfeld* v lipniškem okraju.

Dne 30. decembra: Poljčane (senjem s ščetinovci) v mariborskem okraju; Brežice (svinjski senjem).

Dne 2. januarja 1900: sv. Jurij ob j. ž.** v celjskem okraju; Radgona*;

Buče in Vrenska gora** v kozjanskem okraju; Maridor, levi Dravski breg (senjem z govedi in konji).

Dne 3. januarja: Lučane (senjem z drobnico) v arvežkem okraju; Imeno (senjem s ščetinovci) v kozjanskem okraju.

Dne 4. januarja: Breg pri Ptuj (svinjski senjem); Gradec (senjem z govedi).

Dne 5. januarja: Spodnja Polskava (svinjski senjem) v slov. bistrškem okraju.

Dne 8. januarja: Nova cerkev** v celjskem okraju; Šmarje pri J.**

Dne 10. januarja: Imeno (senjem s ščetinovci) v kozjanskem okraju.